

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АУДИТ

УДК 657.1.011.56

© Бондаренко Н.М., Зеленська К.І., 2014

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпропетровськ

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Обґрунтовано роль використання інформаційних систем у бухгалтерському обліку на малих підприємствах. Визначено основні критерії до вибору інформаційних систем і наслідки їх впровадження.

Ключові слова: бухгалтерський облік, малі підприємства, інформаційні системи.

Постановка проблеми. З кожним роком з'являється все більше нових напрямків використання інформаційних та комп'ютерних ресурсів для автоматизації бухгалтерського обліку та подання звітності на підприємствах. На сьогодні без комп'ютерної техніки та програмного забезпечення не може діяти та ефективно функціонувати навіть найменше підприємство. Одне з важливих завдань управлінців – зайняти лідируюче місце на ринку, підвищити ефективність роботи персоналу, створити оптимальну структуру управління. Проблема оцінки можливостей та впровадження інформаційних систем бухгалтерського обліку на сьогодні залишається досить актуальною, оскільки з їх впровадженням праця стає більш творчою, спрямованою на організацію та вдосконалення обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з дослідженням проблем використання інформаційних технологій на підприємстві, викликали науковий інтерес у таких вітчизняних і зарубіжних учених, як: Ф.Ф. Бутинця, Л.П. Володько, Е.К. Гільде, К.Е. Далласа, А.Г. Загороднього, С.В. Івахненкова, Ю.А. Кузьмінського, В.І. Подольського, В.С. Рожнова, В.К. Семемової, А.В. Таранова, Д.В. Чистова, В.Д. Шквіра, О.Д. Шмігеля та інших.

Проте й досі залишається проблемним питання вибору програмного забезпечення для бухгалтерів підприємств малого та середнього бізнесу відповідно до специфіки діяльності їх підприємств.

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень, що стосуються проблем впровадження та використання новітніх інформаційних систем і технологій у бухгалтерський облік, питання впровадження та використання сучасних інформаційних систем і технологій у бухгалтерському обліку вітчизняних підприємств на сьогодні стоять дуже гостро. Тому досить актуальне продовження досліджень у цьому напрямку.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування значення використання

інформаційних систем і технологій для розвитку бухгалтерського обліку на малих підприємствах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Одна з головних рис ринкової економіки – наявність малого підприємництва, оскільки саме в цьому секторі створюється значна частина суспільного продукту, забезпечення робочими місцями значної кількості робочої сили. Також мале підприємство є основою для середнього та великого бізнесу.

Згідно із Законом України «Про розвиток і державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», суб'єктами малого підприємництва є: фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи-підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб і річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України [1].

Роль і місце малих підприємств у національній економіці найкраще виявляється в виконуваних ними функціях, а саме: мале підприємство робить значний внесок у формування конкурентного середовища; малий бізнес надає ринковій економіці гнучкості, оперативно реагуючи на зміни кон'юнктури ринку, особливо в умовах швидкої індивідуалізації та диференціації споживчого попиту, зростання номенклатури товарів та послуг; функціонування малого бізнесу прискорює реалізацію новітніх технологій та комерційних ідей, наукоємної продукції; мале підприємство сприяє створенню нових робочих місць і поглинанню надлишкової робочої сили під час циклічних спадів та циклічних зрушень економіки, тобто успішно розв'язує проблему зайнятості; малий бізнес значно сприяє пом'якшенню соціальної напруги, демократизації ринкових відносин, створює передумови для формування середнього класу.

Поряд з цим малий бізнес в Україні має певні риси, які суттєво відрізняють його від підприємства більшості зарубіжних країн, а

саме: низький рівень технічної озброєності при значному інноваційному потенціалі; низький управлінський рівень, недостатність знань, досвіду та культури ринкових відносин; прагнення до максимальної самостійності; поєднання в межах одного малого підприємництва декількох видів діяльності, неможливість у більшості випадків орієнтуватися на однопродуктову модель розвитку; відсутність системи самоорганізації та недостатня інфраструктура підтримки малого підприємництва; відсутність повної та вірогідної інформації про стан кон'юнктури ринку, низький рівень консультаційних послуг і спеціальних освітніх програм; практична відсутність державної фінансово-кредитної підтримки; недовіра західних партнерів і негативне психологічне ставлення [2].

У структурі сучасної ринкової економіки малий бізнес є вихідним, найбільш чисельним, а тому і найбільш поширеним сектором економіки. За інформацією з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, станом на 01.01.2013 року було зареєстровано 6704488 суб'єктів господарської діяльності, з них: 1405069 юридичних осіб та 5299419 фізичних осіб-підприємців. Загальна кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання, у порівнянні з відповідним періодом минулого року, збільшилася на 204518 суб'єктів, що на 3,15 % більше, ніж за відповідний період минулого року. Кількість діючих суб'єктів господарської діяльності, станом на 01.01.2013 року становить 4046270 одиниць, що на 0,02 % більше, ніж за відповідний період минулого року [3].

В умовах ринкової економіки розвиток малого підприємництва – це ключ до інновацій, удосконалення, підвищення продуктивності та ефективності конкуренції. Водночас, бухгалтерський облік є особливо важливою функцією ефективного управління малим підприємством, знаряддям контролю за раціональним і економічним використанням ресурсів з метою досягнення комерційного успіху і виконання фінансових обов'язків перед державою.

Система бухгалтерського обліку малого підприємства повинна забезпечувати швидку підготовку фінансової звітності, достатній рівень точності суттєвої інформації та обробку облікової інформації з мінімальними витратами. При організації бухгалтерського обліку необхідно враховувати особливості його функціонування, до яких, зокрема, можна віднести: невелику чисельність працюючих, невеликий обсяг облікової роботи й обмежені фінансові можливості щодо залучення висококваліфікованих фахівців з бухгалтерського обліку. Так, обмеженість чисельності працюючих на малих підприємствах змушує керівництво мінімізувати управлінський персонал, а обсяг облікової роботи та обмеженість фінансових ресурсів не потребує створення окремого структурного підрозділу для ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Швидкість надходження облікових даних та їх достовірність є одним із основних факторів

ефективної діяльності підприємства, оскільки в бухгалтерському обліку обробляється великий обсяг інформації. Щоб на підприємстві задовольнялись ці потреби, й необхідна автоматизація бухгалтерського обліку.

Необхідність використання інформаційних систем бухгалтерського обліку на малих підприємствах полягає, перш за все, у тому, що це дозволяє усунути основні недоліки ведення бухгалтерського обліку вручну: неувважність і, як наслідок, найпростіші арифметичні помилки, незнання особливостей ведення бухгалтерського обліку в Україні тощо. Звісно, комп'ютерна програма не може замінити досвідченого та професійного бухгалтера, але дозволяє заощадити його час і сили за рахунок автоматизації рутинних операцій, знайти арифметичні помилки в обліку і звітності, оцінити поточний фінансовий стан підприємства та перспективи його розвитку [4].

Проте, щоб задовольнити основні вимоги інформаційних бухгалтерських систем, необхідно, мати єдину базу даних про поточний стан бухгалтерського обліку на підприємстві й архівні дані. Також використовується інформаційна система на підприємстві повинна буди надійною, захищати бухгалтерську інформацію від випадкових збоїв, від навмисного псування.

На ринку програмних продуктів представлено широкий спектр програм для автоматизації бухгалтерського обліку, найпоширенішими з яких і найбільш адаптованими до української системи ведення обліку є пакети 1С: «Підприємство», «Парус – Підприємство» та «БестЗвітПлюс» [5].

Широкого розповсюдження останнім часом набула програма «М.Е.Дос» – система електронного документообігу.

На підприємствах України найширшого розповсюдження набуло використання програми 1С, яка є універсальною програмою автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, котра передбачає підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності. Це готова програма для ведення обліку на підприємствах, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: оптову та роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю (зокрема субкомісію), надання послуг, виробництво і т. д. У певному режимі користувачі можуть самостійно управляти методикою обліку, створювати нові субрахунки і розрізи аналітичного обліку, але тільки в межах облікової політики.

Будь-яке програмне забезпечення має свої особливості і призначено для різних за розміром підприємств, оскільки воно є ключовим чинником для вибору програми. Вибір програмного забезпечення бухгалтерського обліку, яке не відповідає розмірам підприємства, призведе до фінансових втрат і, можливо, буде мати важкі організаційні наслідки. Для більш чіткого розуміння важливості правильного вибору інформаційної системи розглянемо класифікацію бухгалтерських програмних продуктів (рис. 1.1) [6].

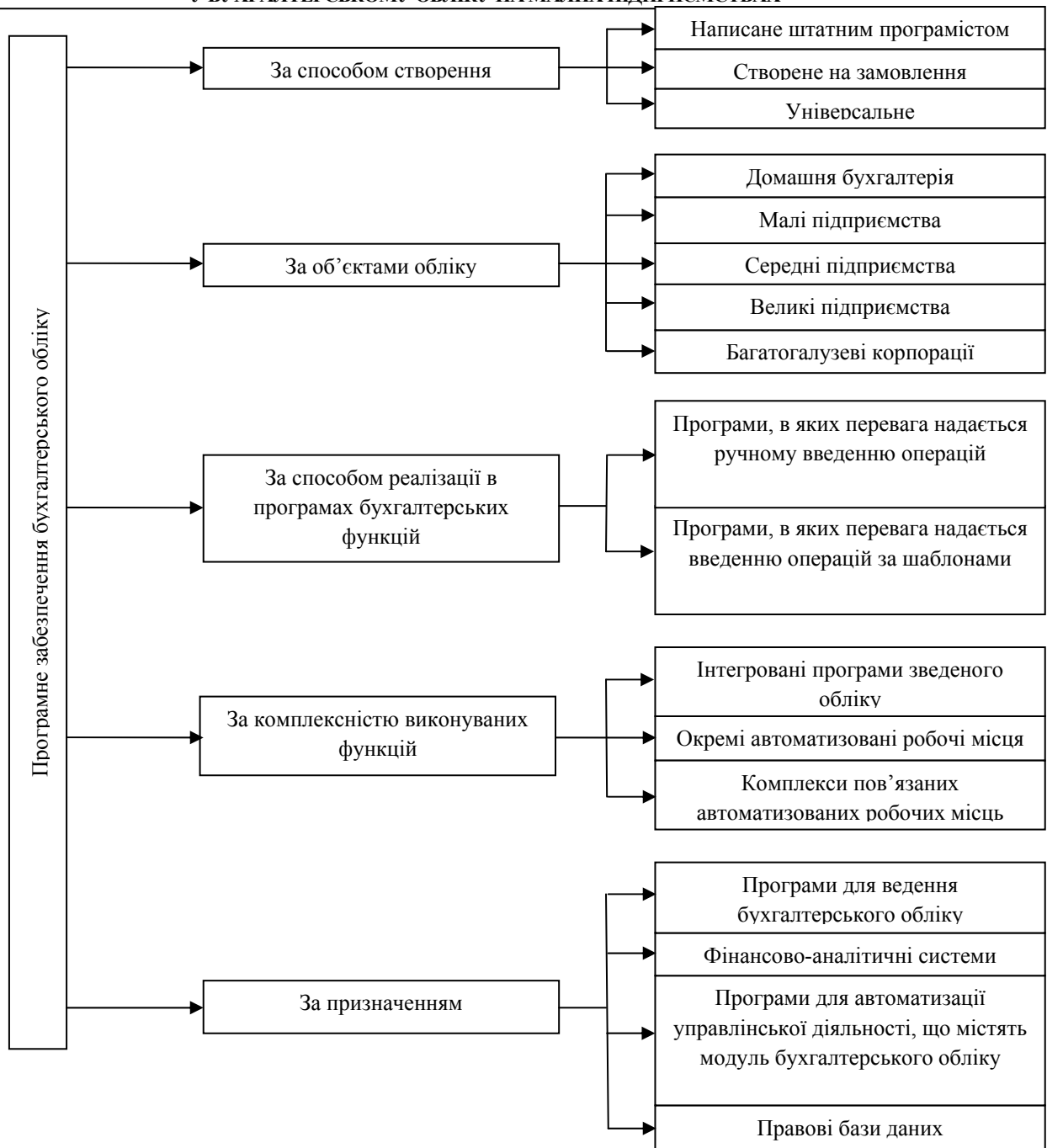

Рис. 1. Класифікація бухгалтерських програмних продуктів

Отже, за даними рисунка 1 можна зробити висновок про те, що бухгалтерські програмні продукти класифікуються за різними ознаками. Тому, при виборі програмного забезпечення бухгалтерського обліку потрібно враховувати особливості діяльності конкретного підприємства та інформаційні потреби його керівництва.

Основними критеріями при обранні програмного забезпечення є:

- можливість вести синтетичний і аналітичний облік активів, капіталу, зобов'язань з елементами управлінського обліку;
- формувати фінансову, податкову, статистичну звітність;
- надавати іншу довідкову інформацію для потреб ведення господарської діяльності;

▪ на базі даних можливостей проводити автоматизований аналіз, прогноз і контроль за діяльністю підприємства;

- невибагливість до комп'ютерних систем;
- швидкість виконання поставлених завдань;
- можливість редагування бухгалтерських форм персоналом бухгалтерії залежно від змін на законодавчому рівні, від потреб управління підприємством;
- обмін даними з іншим програмним забезпеченням;
- обмін інформацією через мережу;
- надійний захист і збереження інформації;
- можливість замінити програму (поновити версію);
- ціна програми;

- документація;
- супровід програмного забезпечення (навчання, консультації, після реалізаційний сервіс) [7].

На законодавчому рівні на даний момент не встановлено, у який спосіб повинна проводитися автоматизація бухгалтерського обліку на підприємстві. Тому підприємство самостійно обирає комп'ютерну програму, якою воно буде користуватися для ведення обліку, складання та подання звітності.

На жаль, як показали дослідження, автоматизація бухгалтерського обліку на малих підприємствах, окрім переваг, має ще й недоліки. Основний із них те, що автоматизація бухгалтерського обліку потребує певних матеріальних затрат (досить висока вартість комп'ютерного обладнання та ліцензійного програмного забезпечення, що потребує постійного оновлення). Для забезпечення належної роботи бухгалтерської служби необхідна відповідна

кваліфікація бухгалтерів, а отже, постійне підвищення їх професійних навичок, що супроводжується певними матеріальними затратами підприємства.

Висновки. Узагальнюючи вищевказане, доходимо висновку, що впровадження та використання новітніх інформаційних систем і технологій у сучасний бухгалтерський облік на малих підприємствах дозволяє полегшити роботу бухгалтерів, підвищити оперативність обліку, знизити кількість помилок при його веденні, забезпечує більш точне відображення господарських процесів на підприємстві, тобто призводить до підвищення ефективності кінцевого продукту управління – прийняття рішень з метою досягнення поставлених цілей.

Оскільки на ринку є велика кількість програмних продуктів, то при виборі необхідно враховувати їх можливості та витрати на придбання.

Список літератури

1. Закон України «Про розвиток і державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 р. № 4618-VI (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Князькова В.Я. Роль малого бізнесу в розвитку економіки України та його податкове стимулювання // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012 – № 2. – С. 88-93
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
4. Кліменкова Т.В. Організація бухгалтерського обліку в умовах комп'ютеризації та шляхи підвищення його ефективності / Т.В. Кліменкова, Н.М. Голдиш. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.
5. Ходус К.О. Актуальні питання автоматизації бухгалтерського обліку / К.О. Ходус // Всеукраїнська науково-практична конференція. Тези доповідей. Чернігів, 2013 рік. – С. 54-55.
6. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посібник / С.В. Івахненко. – К.: Знання-Пресс, 2003. – 349 с.
7. Ходус А. Управление финансовыми потоками предприятия в формате дебиторской и кредиторской задолженности / А. Ходус // Экономист. – 2010. – № 8. – С. 86-89.

Анотація

Наталья Бондаренко, Ксения Зеленская

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ И ТЕХНОЛОГИЙ В БУХГАЛТЕРСКОМ УЧЕТЕ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Обоснована роль использования информационных систем в бухгалтерском учете на малых предприятиях. Определены основные критерии к выбору информационных систем и последствия их внедрения.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, малые предприятия, информационные системы.

Summary

Natalia Bondarenko, Kseniia Zelenska

THE USE OF INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGIES IN ACCOUNTING FOR SMALL ENTERPRISES

The role of using the information systems in accounting for small enterprises is substantiated. The main criteria for the selection of information systems and the consequences of their implementation are identified.

Keywords: accounting, small enterprises, information systems.